

SPREJEM PRI PREDSEDNIKU DEŽELNE VLADE

25 LET REPUBLIKE

2. junija smo praznovali 25 letnico rojstva naše republike, ki se je rodila na referendumu, ko je italijansko ljudstvo tudi formalnopravno potrdilo vse tisto, kar so dejansko že poprej, med vojno z orožjem in odporom potrdile naše protifašistične sile.

Z zmago na referendumu 2. junija 1946. leta so bile dokončno premagane vse tiste fašistične in nacistične sile, ki so se dolga leta skrivale za monarhijo in dejansko vlada- le našemu ljudstvu.

Z razglasitvijo, oziroma odločitvijo za republiko je vsekakor Italija krenila po novi poti in odprla novo stran svoje zgodovine, ki traja še danes. Ena izmed pridobitev in potrditev republike je tudi naša nova ustava, ustava italijanske republike, ki naj bi vodila in uravnavala vse naše politično, gospodarsko in kulturno življenje v naprednem in demokratičnem duhu. Zato so nedvomno pomembne besede našega predsednika Saragata, ki jih je ob obletnici republike spregovoril o naši ustavi:

«Republika ni država enega samega razreda, pač pa država vsega ljudstva, ki mora to republiko imeti za svojo in živeti z njo, da bo republiška ustava, ki urejuje naše življenje, vedno bolj živ in delujoč temeljni kamen».

In res, vsaj po besedi in duhu, sodi naša ustava med najnaprednejše in najdemokratičnejše ustave v Evropi. Vendar pa nas ob vsem tem le obha- ja grenko spoznanje, da se duh in smisel naše ustave, vsaj kar zadeva slovensko narodno skupnost v Italiji, ne izvaja v celoti, oziroma sploh ne izvaja, kar velja predvsem za Slovence v videmski pokrajini. V mislih imamo namreč člen 3. ustave, ki je za nas temeljnega pomena, saj govori o tem, da imajo vsi državljani pred zakonom enako družbeno dostojanstvo, ne glede na jezik, veroizpoved, politično prepričanje in družbeni položaj ter 6. člen, ustave, ki govori, da «republika štiti jezikovne manjšine s posebnimi določili».

Ko torej slavimo petindvajsetletnico naše republike in njene ustave, si želimo, da bi ustavna in republikanska načela, tako lepo zapisana in potrjena od našega celotnega ljudstva, začeli uresničati tudi v naši pokrajini. Ne želimo si namreč drugega, kot samo izvajanje nečesa, kar je bilo sprejeto že pred dolgimi desetletji, a se še sedaj, zlasti v naši pokrajini, sploh še ni začelo izvajati. To pa je priznanje, da imamo tudi v naši pokrajini Slovenci pravico do svojih šol in svojega jezika, pravico do tega, da smo Slovenci.

NAŠE ZAHTEVE SO UTEMELJENE

Predsednik deželne vlade Alfredo Berzanti je med obiskom slovenske delegacije, podpisnikov spomenice Colombu, na katero še doslej ni odgovoril, izjavil, da so zahteve naše narodne skupnosti utemeljene in da bo dežela prav zaradi tega z zadovoljstvom podpirala njih uresničitev

V petek, 4. junija je predsednik deželne vlade dr. Alfredo Berzanti sprejel delegacijo naših predstavnikov, podpisnikov spomenice Colombu.

«Upoštevam resnost, s katero ste obrazložili svoje zahteve in izražam razumevanje za vsa vprašanja, ki ste jih zastavili predsedniku vlade Colombu. Rad bom posredoval, da vlada upošteva vaše upravičene zahteve in da vas predsednik vlade Colombo čimprej sprejme». Takšno zagotovilo je dal predsednik dežele Furlanije — Julijske krajine Alfredo Berzanti delegaciji slovenske manjšine, ki je prišla k njemu, da posreduje pri rimski vladi za sprejem slovenskega zastopstva, ki ji bo pojasnila zahtevo po globalni zakonski zaščiti, vsebovano v spomenici od 3. decembra 1970. leta. Pogovoru je prisostvoval tudi odbornik Nereo Stopper.

Sprejem pri predsedniku Berzanti so psimeno zahtevali slovenski predstavniki iz naše dežele. Predsednika deželne uprave je najprej pozdravil poslanec Albin Škerk, nato pa so spregovorili Drago Stoka, Dušan Lovriha, Boris Race, Avgust Sfiligoj, Emil Cencič, Marko Waltritsch, Izidor Predan, Edvin Svab in Viljem Černo.

Poslanec Albin Škerk je najprej pozdravil v imenu delegacije predsednika Berzanti, se mu zahvalil za sprejem in poudaril, da je namen obiska, zaprositi deželno predstojstvo in deželni odbor za posredovanje pri ministrskem predsedniku Colombu, da bi čim prej ustregel zahtevam, ki so jih izrazili v pismu lanskega decembra. Med drugim je dejal:

«Sodim, da ne pretiravam, ko pravim, da nismo zadovoljni z ravnanjem, kakršnega smo deležni, posebnost, če upoštevamo številne obljube, ki so nam jih dali najvišji

deželni politični predstavniki. Te obljube in izjave pa se ne uresničujejo. Minister Colombo, ki bi moral v odgovor na dokument, ki smo mu ga poslali, že pred časom sprejeti našo delegacijo, nam ni še odgovoril. Med kratkim pogovorom, ki sem ga imel z njim v poslanski zbornici, mi je zagotovil, da je naročil podtajniku Antonoziju naj preuči dokument, o katerem je govor in naj mu o tem poroča.

Danes lahko rečemo, da ni dovolj politične volje, da bi rešili vprašanje zaščite slovenske narodnostne skupnosti».

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Stoka je najprej poudaril razočaranje, ki so ga Slovenci doživeli ob rojstvu dežele, ker so bili prepričani, da se bodo naši problemi reševali doma hitreje. Vendar je treba kljub temu priznati, je dejal dr. Stoka, določene korake, ki jih je dežela storila pri reševanju nekaterih naših problemov. Nato je dr. Stoka dejal, da gre to pot predvsem za konkretno in točno zaščito narodnostnih vprašanj, gre za izglasovanje konkretnih norm v korist slovenske manjšine, tako kot to predvideva šesti člen italijanske republikanske ustave, je dejal dr. Stoka.

Deželni svetovalec KPI Dušan Lovriha je prav tako govoril o dvojnem pristopu k reševanju vprašanj naše narodnostne skupnosti in poudaril, da je slovenska narodnostna skupnost v Italiji sestavljena iz ljudi s svojo zgodovino in omiko, ki so demokratični in pošteni državljani v državi, v kateri živijo. Ob koncu je želel odgovor na naslednje vprašanje: kdaj in kako bo deželni odbor zahteval od države, da dodeli naši deželi točno določene pristojnosti za ureditev odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti.

Izjave župnika iz Gorenjega Trbilja

Predsednik SKGZ Zarko Race pa je najprej govoril o omejitvi človekove osebnosti, ki nima pravice v javnosti uporabljati svojega materinje jezika. Zato želi, kot je dejal, delegacija Slovencev naše dežele postaviti predsedniku vlade Colombu zahtevo, naj se uzakoni uporaba slovenskega jezika ma celotnem področju, kjer živijo Slovenci, v videmski, goriški in tržaški pokrajini. Ta pravica mora obsegati ustno in pismeno uporabo slovenskega jezika v izvoljenih organih dežele, javnih uradih, sodiščih in vseh javnih ustanovah ter pravico do ustnega in pismenega odgovora prav tako v slovenskem jeziku. Uzakoniti bo treba tudi postavitev javnih napisov v slovenskem jeziku in slovensko poimenovanje krajev.

Odvetnik Avgust Sfiligoj (SDZ) je utemeljil zahtevo po globalni zakonski zaščiti slovenske etnične manjšine v deželi Furlanije-Julijske krajini, ki temelji na naravnem pravu, in na listini o človečanskih pravicah. Potem je orisal zgodovino beneških Slovencev ter Slovencev v goriški in tržaški pokrajini.

Ob koncu je dejal, da so Slovenci veliko pričakovali od avtonomne dežele, vendar pa je dežela prinesla novo razočaranje, ker ni člen 3. njenega statuta nič drugega, kot izjava folklornega značaja. Zato se je treba, po njegovem, boriti za popolno zaščito v smislu 6. člena ustave.

Beneški duhovnik Emil Cencič pa je dejal:

Gospod predsednik, naj vas ne čudi, da je tudi duhovnik v tej delegaciji, ki zahteva osnovne pravice za vse ljudi, torej tudi za našo slovensko manjšino v Nadiških dol-

nah, ali bolje rečeno v naši Benečiji. Duhovniki iz Nadiških dolin so bili vedno varuhi krajevne slovenske tradicije, čeprav v italijanskem okolju. Na žalost jih je zatiral fašizem in so z njimi pretrdno ravnale tudi cerkvene oblasti, ki so popolnoma podlegle fašističnemu nasilju, kot to dokazuje:

1. Pokojni duhovnik don Giuseppe Chiacig, trčmunski župnik, je napisal v župnijski knjigi 15. maja 1935: «Kljub prepovedi je župnik približno eno leto maševal v slovenščini, v skladu z navado, ki je veljala od začetka krščanstva v teh krajih. 15. maja tega leta pa je kvestor videmske pokrajine prepovedal omenjenemu duhovniku maševati v slovenščini. Od tistega dne se je duhovnik prepovedi pokoril, kljub veliki škodi, ki jo je tako prizadejal dušam, ki so mu bile poverjene, češ da je pastirstvo v mnogih italijanskih škofijah v službi prefektore».

2. Pismo msgr. Nogara od 8.5. 1938 msgr. Antoniu Bertoni: «Pošiljam vam kopijo prefektorevega pisma, ki zahteva, da se popolnoma ukine pridiganje in maševanje v slovenščini: moji ugovori so bili zaman. Zberite čimprej župnijske duhovnike in preberite jim prefektorevo pismo ter jih opozorite, naj premislijo o posledicah nasprotnega zadržanja. V nekaterih primerih moramo sprejeti manjše zlo, da bi se izognili večjemu. O tem nasprotovanju priča (po osvoboditvi): 1. pismo istega nadškofa od 13. januarja 1950 msgr. Bertoni, v katerem pravi, da je poslal okrožnice o rabi italijanskega in slovenskega jezika v Nadiških dolinah (Julija (Nadaljevanje na 3. strani)

Zgornji sliki sta bili posneta ob slovesni otvoritvi novega mostu v Učoji. Slovesnosti so se udeležili tudi najvišji predstavniki oblasti obeh sosednjih dežel, saj je ta most simbol prijateljstva, ki bo mogel prispevati, da se se bolj okrepi in razvije ekonomsko, kulturno in turistično sodelovanje med obema obmejima deželama

Most - simbol prijateljstva

Dve roki sta se iz različnih bregov stisnili ter simbolizirata skupno voljo po sodelovanju

Končno so dogradili most preko Belega potoka v Učoji, kjer je tudi obmejni prehod prve kategorije med Italijo in Jugoslavijo. Prejšnji je bil zgrajen takoj po tej zadnji vojni in ni bil več varen za avtomobiliste, poleg tega je bil pa tudi zelo ozek. Novi most iz železobetona, ki je stal 12 milijonov lir, stroške za gradnjo pa sta krili videmska provinca in tolminka občina, je pa širok 7 metrov in dolg okoli 20.

Otvoritev je bila zelo slovesna, saj so se udeležile najvišje oblasti iz tostran in onkraj obmejnega področja. Iz italijanske strani so bili prisotni predsednik provinc adv. Vinicio Turello, ki je v svojem govoru tudi pou-

daril pomen te gradnje. Most je namreč tudi simbol prijateljstva dveh sosednjih narodov in ki bo mogel prispevati, da se se bolj okrepi in razvije ekonomsko, kulturno in turistično sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo. Prisotni so bili tudi adv. Giffre, pokrajinski odborniki Toffoletti, Beorchia in Specogna, generalni tajnik videmske province dr. Radessi, pomožni škof msgr. Pizzoni ter župani komunov Rezia, Brdo, Centa, Tipana in Foja. Od predstavnikov jugoslovanskih oblasti pa tolminski župan inž. Ferdo Papič, ki je v svojem govoru tudi poudaril, kako se krepi sodelovanje med sosednjima državama in kako se mo-

rejo s skupnimi ukrepi uresničiti številne pobude, med katere prav gotovo sodi tudi i-gradnja sistema kaninskih žičnic.

Učoja, ki leži tik ob meji in ki je bila do danes ena najbolj zapuščenih vasi in skoraj bi rekli - Bogu za hrbtom - ker je šlo to do malo ljudi, posebno motoriziranih, trdno veruje, da se bodo sedaj spremenili časi tudi za njihovo vas. Postala bo lahko turistična točka za neštete ljubitelje narave, posebno potem ko bodo asfaltirali cesto do Žage v Soški dolini, saj jo sedaj povezuje z jugoslovanskim področjem trden in varen most in ga zato lahko zares imenujemo most prijateljstva.

V Kanalski dolini se dobro pripravljajo na turistično sezono

V Trbižu pričakujejo največ prehodnih gostov

V Trbižu, in vseh vaseh Kanalske doline, se ta mesec z veliko vneto pripravljajo na polno turistično sezono, ki je že na pragu vrat. Prve letovištarje pričakujejo šele koncem tega meseca in prve dni julija, ko si mestni ljudje zažele odahnuti od napornega dela v hribih, kjer veje vedno prijetna svežina zelenih gozdov in prepaja ozračje vonj planinskih senožeti.

Letošnjo pomlad so obnovili precej hotelov in restavracij, a tudi privatniki niso spali. Pripravili so sobe za tujce in pred marsikatero hišo vidimo tablo v treh jezikih: v italijanskem, slovenskem in nemškem. Posebno v Trbižu, ki leži v neposredni bližini tromeje, je največ prehodnih gostov; tu se odpočijejo in potem nadajujejo pot proti sinjemu Jadranu. Po vaseh: v Ukvah, v Naborjetu, Ovčji vasi in Beli peči je drugače. Semkaj zahajajo ljudje za dalj časa na počitnice. Nešteto ljudi iz Vidma, Gorice, Trsta, Milana in celo iz še bolj oddaljenih krajev zahaja v Kanalsko dolino in vedno v isto vas po več desetletij. Kdor vzljubi še kot otrok družino, ki ga je gostila v najlepših letih, prav rad pride tudi kasneje s svojimi otroki. Ustvarila se je družinska tradicija in iz te trdnje prijateljske vezi, ki trajajo iz roda v rod. Ljudje vasi Kanalske doline, posebno slovenskih, so namreč že po naravi zelo gostoljubni in zato ni čuda, da si v teh krajih turizem utira pot k višku, saj ima vse najboljše pogoje, ki jih zahtevajo današnji časi.

Na turističnem društvu v Trbižu so nam povedali, da imajo za letošnjo sezono vse oddano in da so v Trbižu in v nekaterih drugih krajih poskrbeli tudi za razvedrilo turistov: folklorni nastopi, treh dežel, to se pravi Furlanije Julijske krajine, Slovenije in Koroške, zabavna glasba v javnih lokalih in v parkih, plesi itd. Seveda bo vse odvisno, kako bo izpadla sezona, od vremena, ki je večasih naklonjeno, a tudi dostikrat muhasto. Domačini so vsekakor optimisti in pričakujejo letos še več gostov kot lani.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Kanalizacija v Viskorši

Končno je prišla na vrsto tudi naša vas, da bo dobila kanalizacijo. S prvimi deli so že pričeli prav te dni in upajo, da jih bodo dokončali še ta mesec. Ta prvi obrok del bo stal deset milijonov lir in bo vse stroške krila dežela s posebno podporo. Delo je prevzelo gradbeno podjetje Marzolla-Pascolo, načrt pa je izdelal inž. Dino Marin. Komunski svet je odobril načrt tudi za drugi del kanalizacije v Viskorši, ki bo stal štiri milijone lir, kdaj bodo pričeli z deli pa še ne vemo.

Umrli je Gelindo Vizzutti iz Nem

Po dolgi bolezni je dne 1. junija za vedno zaprl trudne oči naš vaščan 65-letni Gelindo Vizzutti, lastnik znane taverne »Trieste« v Nemah. Bil je zelo poznan po

Obupal je nad življenjem

Vso Kanalsko dolino je prežela huda žalost zaradi obupnega koraka, ki ga je storil 46-letni gozdni delavec Mihael Prescheren iz Naborjeta, oče petih nedoraslih otrok. Iz obupa se je vrgel na tračnice in eden izmed vlakov, ki so na tej progi pogosti, mu je odrezal glavo. Našli so ga mrtvega dne 29. maja ob 14. uri. Karabinjerji so takoj uvedli preiskavo, da bi ugotovili vzrok, ki je pognal Prescherena do tega koraka, kajti mož je bil vsem bližnjim poznan kot dober delavec in skrben oče.

vsej Krnahtski dolini in okoli kot ugleden in pošten mož, kar je dokazal tudi njegov veličasten pogreb, katerega se je udeležila velika množica ljudi in zasula grob s številnim cvetjem. Sorodnikom tega našega nepoznanega prijatelja izrekamo naše globoko sožalje.

Zlata poroka

V Nemah je bilo v družini Antoniutti pred kratkim veliko slavlje, saj sta praznovala Pierina Picco in njen mož Giobatta Antoniutti zlato poroko: 50 let skupnega življenja. Slavja sta se udeležila tudi sin in hčerka z otroci, številni sorodniki in družinski prijatelji.

Zlatoporočencema želimo tudi mi še dosti srečnih in zdravih dni v krogu svojih najdražjih.

IZ NADIŠKE DOLINE

SV. PETER

Sestanek županov iz Nadiške doline

V Špetru so se pred nedavnim zbrali poleg pokrajinskega odbornika Romana Specogne tudi župani vseh sedmih komunov Nadiške doline, da so razpravljali o razvoju industrijskega razvoja konzorcija tega področja, ki kot vemo, spada pod enajsto področje vzhodne Furlanije.

Ob tej priliki so tudi razpravljali o možnostih, da bi razširili že obstoječo opelkarno v Čemurju, ki je danes edina industrija v tej dolini.

Pripravili so tudi osnutek statuta za skupnost Nadiške doline, katerega bodo sedaj morali še proučevati in odobriti posamezni komunski sveti.

Ob zaključku so tudi sklenili, da bodo šoloobvezne otroke iz oddaljenih vasi vozili v šole vseh stopenj s šolskimi avtobusi (scolabus) ali pa jih bodo sprejeli v zavode.

Strelna poškodovala kmečko poslopje v Azli

Hude nevihte v zadnjem tednu meseca maja niso povzročile škode samo na polju, ki so sedaj v bujni rasti, ampak so prizadevale kar dva milijonsko škodo tudi 59-letnemu kmetu Guglielmu Venturiniu iz Azle. Med nevihto je namreč udarila strelna v kmečko poslopje in močno poškodovala streho, razdejala nekaj sodov vina, kmečkega orodja in kar je bilo pod streho. Na srečo ni bil nihče od domačih ranjen, prestali pa so precej strahu.

Gradnja novega športnega igrišča

V Špetru so te dni pričeli graditi novo športno igrišče. Na sedanjem so mogli namreč igrati samo nogomet, novo pa bo primerno še za druge športne igre. Stroški za to delo, ki bodo v celoti v breme deželi, bodo znašali več kot deset milijonov lir.

SV. LENART

Smrtna prometna nesreča

Vso našo dolino je globoko presunila prometna nesreča, ki je terjala življenje našega vaščana 65-letnega

IZ IDRIJSKE DOLINE

Smrtno se je ponesrečil Modesto Filei iz Bodigoja

Dne 6.t.m. je umrl v videmski bolnici 21-letni Modesto Filei iz Bodigoja v Idrijski dolini. Mladega fanta je zaradi nenadne okvare na motorju, katerega je upravljal njegov prijatelj, vrglo s sedeža in je dobil pri padcu zelo hude poškodbe po glavi.

Takoj so ga prepeljali v čedadsko bolnico, a ker so zdravniki videli, da je njegovo stanje izredno težko, so ga odpeljali v Videm, a tudi tu ni bilo zanj pomoči. Umrli je v cvetu mladosti po dveh dneh agonije in pustil v veliki žalosti družino in številne prijatelje, ki jih je

Antona Lebana. Nesreča se je dogodila na cesti blizu Čemurja, kamor je bil namenjen Leban. Sel je peš po cesti in tam ga je podrl na tla Luciano Belida iz Špetra ne da bi pomagal hudo ranjenemu Lebanu. Karabinjerji, ki so bili takoj obveščeni o tej hudi nesreči, so pirata aretirali v najkrajšem času, ponesrečenca pa prepeljali v videmsko bolnico, kjer je pa kljub skrbni negi zdravnikov in osebja podlegel poškodbam že čez par dni po incidentu.

Pokojni Leban je bil pošten in deloven kmet in zato je njegova prerana smrt to-

liko bolj prizadela vse, ki so ga in poznali spoštovali.

Obup ali nesreča?

Neizmerno je vse pretresla tragična smrt 41-letnega zidarja Antona Stulina iz Kravarja. Domači so ga našli mrtvega poleg lovske puške. Vse izgleda, da se je mož sam ustrelil v trebuh v momentu obupa, ni pa tudi izključeno, da se je puška sprožila zaradi nepredvidnosti. Naj bo tako ali tako, Stulin je ostal na licu mesta mrtev, kar je povzročilo veliko žalost med vaščani, med katerimi je bil priljubljen in spoštovan.

IZ TERSKE DOLINE

Deželni prispevek za športno igrišče

Te dni je komun v Brdu prejel sporočilo, da je dežela nakazala tri milijone in 360 tisoč lir prispevka za ureditev športnega igrišča. Celotni stroški bodo znašali štiri milijone in 200 tisoč lir. Te novice so bili najbolj

veseli mladi nogometaši, ki so najbolj vztrajali pri komun, da je zaprosil deželo za podporo. Sedaj se bo kmalu izpolnila njihova želja. Nogomet je danes najbolj popularen šport in zakaj ga ne bi gojili tudi pri nas, čeprav smo v hribih.

TAVORJANA

Mario Specogna prišel ob hišo

Pred dnevi je prišlo v hiši Maria Specogne do hudega požara. Plameni, ki so najprej zajeli spodnje prostore, so se neverjetno hitro širili in zajeli tudi spalnico ter uničili vse, kar je bilo v njej, nato pa švigili še na podstrežje. Kljub temu, da so si gasilci iz Vidma in številni domačini na vso moč prizadevali več kot dve uri, da bi zadušili ogenj, je Specogna utrpel za več kot dva milijona lir škode.

Nesreča pri delu

Pri delu v kamnolomu se je hudo ponesrečil 42-letni Ermenegildo Macorig iz Tavorjane. Eksplozija mine pri razstreljevanju ga je ranila v prsi in se bo zato moral zdraviti najmanj tri tedne.

V bolnico so morali peljati tudi 4-letnega Giannija

Briza iz Koste, ker ga je povozil na cesti nek avtomobilist in mu zlomil nogo. Otrok bo ozdravil v poldrugem mesecu.

Naši dragi rajniki

V tem zadnjem mesecu so nas za vedno zapustili:

Iz komun Ahten: 58-letni GIO BATTÀ DREOSI, 81-letni GIUSEPPE MOLINARO, 81-letni LUIGI PELIZZO in 81-letna BIANCA CRACINA, stanujoča v Tavagnacu.

Iz komun Tavorjana: 64-letni GIUSEPPE FABRINO in 50-letni RINO JACUZZI.

Iz komun Fojda: 49-letna MARIA SPECOGNA.

Iz komun Neme: 55-letni LUIGI VIZZUTTI, 65-letni GELINDO VIZZUTTI in TERESA BOMBARDIER.

Iz komun Špeter: 78-letna LINDA FILAORO por. Zufferli in 81-letna LUIGIA MARIA ROSSI vd. Corte.

Iz komun Sv. Lenart: 65-letni ANTONIO LEBAN in 41-letni ANTONIO STULIN.

Iz komun Grmek: 39-letni ANTONIO PRIMOSIG in 86-letna LUIGIA GUS.

Iz Kanalske doline: GENOVEFFA MESCHNICH iz Zabnice in 46-letni MIHAEL PRESCHEREN in Naborjeta.

Vsem svojcem nepozabnih rajnikov izrekamo naše globoko sožalje.

Dobri obeti še za nadaljnji razvoj turizma

Dobre domače gostilne, restavracije in prijetna okolica pritegujejo v naše vasi vedno več nedeljskih izletnikov

Po vaseh in zaselkih, ki leže ob vznožju naše »pedemontane«, so zabeležili te zadnje čase precej večje število nedeljskih izletnikov kot druga leta. Ljudje iz zaprašenih in zadimljenih mest se vedno bolj radi ob prostih dneh zapeljejo nekaj desetnih kilometrov od doma in že so v zeleni naravi s svežim zrakom pod vznožjem gora. Cesta od Čente preko Nem, Ahtna, Fojde pa tja do Čedada je sedaj gladka, vsa asfaltirana in se prijetno spušča in dviguje preko vinorodnih gričev.

Poleg mnogih gostiln, restavracij in tavern, ki so vedno bogato založene z domačimi specialitetami, so na tej relaciji pred nedavnim čisto na novo obnovili lokalne nekdanje gostilne na prelazu Križ (Monte Croce). Tu je bila namreč še pred

vojno dobra gostilna in prav v teh prostorih so pred vojno štirje antifašisti kovali zaroto proti Mussoliniju, ki se je pa izjalovila, ker so bili izdani in vsi dobili dosti let zapora. Eden teh je še živ in dostikrat pripoveduje v Vidmu svojim prijateljem o zaroti v »Monte Croce«. Tu stoji danes zopet restavracija, še bolj moderna in ima tudi več sob za tujce in veliko parkirišče. Ze razpadajoče poslopje so kupili bratje Ceccon iz Tojana, kiso zidarji in ga po več letih trdega dela s prisluženim denarjem v inozemstvu zares lepo uredili. Človek se počuti tukaj domač, posebno če pomisli, kdo se je tu nekdanj sestal. Med vojno so se semkaj zatekali tudi naši in furlanski borci. Danes se sestalajo v teh lokalih seveda ljudje različnih mišljenj in

dostikrat postajajo razgovori zelo razvneti.

Pa pustimo to ob strani. Važno je, da so nekdanj zapuščene vasi, preko katerih teče čudovita cesta, zaživele in zato postale atrakcija Vidma, Gorice, Čedada in Čente. Domačini, posebno pa lokalna turistična društva, ne spijo, vsi si prizadevajo, da bi privabili v to okolico čimveč izletnikov in zato tudi skrbno prirejajo vsako leto praznike vina, jagod, kolesarske dirke, vaške sagre in seveda tudi za vedno dobro pripravljeno mizo.

Turizem po vaseh »pedemontane« si torej utira dobro pot, kar seveda tudi nekaj pripomore k dvigu šibkega lokalnega gospodarstva, saj v tej okolici ni nobene večje tovarne in so ljudje primorani, prav tako kot oni v hribih, na emigracijo.

Sprejem pri predsedniku deželne vlade

ZANAŠE DELO

Kaj bomo delali meseca junija

NA POLJU okopavamo in prisipujemo krompir. Pri tem delu pa moramo biti previdni, kajti v rahli zemlji ne smemo krompirja okopavati preveč visoko. Pri takem okopavanju namreč preveč dvignemo zemljo in povečamo izhlapevanje zemeljske vlage. V takem primeru je boljše njivo večkrat opleti in prerahljati, kakor pa da bi zemljo obračali. Če se pokaže na krompirju strupena rosa (peronospora), ga moramo škropiti kakor trto.

NA TRAVNIKU je košnja pred vrati. Kosimo tedaj, ko je večina trav in detelj odcvetela. Trave so sočne in prebavljive samo do cvetenja, potem izgubljajo na redilni vrednosti, četudi je krme nekaj več. Takoj po košnji lahko polivamo po travnikih gnojnico.

V VINOGRADU je zdaj dosti dela. Najvažnejši opravili sta škropljenje in žveplanje, zapomnimo si: strupeno roso lahko preprečimo, napadena trta pa ne ozdravi več. Škropiti moramo torej o pravem času.

V KLETI je zadnji čas za pretakanje vina. Toplota vinu škodi, zato držimo klet dobro zaprto, snažno in večkrat zažgimo malo žvepla v njej. Sodi naj bodo vedno polni, zato zalivajmo vsak teden z dobrim, čistim in zdravim vinom. Tudi prazne sode večkrat zadimimo.

V SADOVNJAKU se na mladih češnjah, zlasti pa breskvah, kažejo listne uši in mravlje. Proti tej golazni najbolj pomaga škropljenje, ki ga dobite na agrariji. Ta mesec nastavlja mo po jablanovih deblih nekeke pasti, kamor se zalezejo gosenice jablanovega zavijača. Pasti naredimo tako, da pest slame, lesne volne, pasove iz cunj in valovitiga papirja, namočene v betanaftholu, privežemo okoli debla sredi junija. Pasove moramo vsakih 15 dni pregledati, jih uničiti in zamenjati.

1947) duhovnikom občine Srednje, proti katerim je pri nadškofu protestirala Zveza borcev in povratnikov (Associazione combattenti reduci). Ker nadškof ni odgovoril na ta protest, je zveza spet pisala in zagrozila, da bo objavila v časopisih, katere so želje vseh prebivalcev področja. Nadškof se pravi: »Nisem komentiral. Videli bomo, kaj se bo zgodilo.« 2. Pismo videmskega nadškofa Antoniju Bertoniju od 21.4.1950: »Rečeno je, da morajo cerkvene oblasti javno braniti svoje duhovnike. Sodim, da je boljše molčati. Vem, da so obvestili osrednje oblasti o filojugoslovanski propagandi, ki naj bi jo podprla duhovščina.« 3. Iz trčmunske župnijske knjige: duhovnik Stefanutti piše: »Nadškof ni ukazal furlanskim duhovnikom, da se naučijo «questo dialetto bastard». Res je, da je nadškof prepovedal moliti vero v slovensčini, ampak naj si skuša čitatelj predstaviti nadškofa pri oltarju, ki molči kot riba, medtem ko ljudstvo moli v slovensčini. 4. Pismo nadškofa Nogue od 27.10.1962: »Znano je, kako pazijo na zadržanje nadške duhovščine, posebno ko gre za izredne poreditve in kako ji prisojajo čustva, ki obstajajo samo v mislih tistih, ki imajo predsodke. Obžalujemo takšno mišljenje, obenem pa vabimo nadške duhovnike, ki vedo za nekatera mišljenja, naj bodo previdni.« 5. Ko so začeli rabiti v liturgiji sodobni jezik namesto latinščine, je nadškof msgr. Zafonato zahteval od slovenskih duhovnikov pismeno prošnjo, ni pa dal pismenega odgovora. Zato so

karabinjerji sprožili več raziskav pri omenjenih duhovnikih o rabi slovenskega jezika v liturgiji.

a) Zahtevamo, da se prekličejo vsi fašistični ukrepi in naj se razveljavijo vsi zaključki SIFAR, SID, karabinjerjev in policije in se s tem vrne popolna svoboda in dostojanstvo vernih državljanov nadiškim duhovnikom.

b) Ne moremo odobravati, ko zahtevamo naše naravne pravice, zahteve po vzajemnosti z Jugoslavijo, ker nas to ne zanima, saj gre za človeške pravice, ki so pravice, ki ne smejo biti odvisne od omahljive politike.

c) Zahtevamo, da deželne oblasti, ko govorijo o Slovincih, ne omenjajo samo Slovence s Tržaškega, in z Goriškega, temveč tudi videmske Slovence, saj spadajo vsi k isti manjšini.

d) Za našo manjšino v videmski pokrajini naj se ustanovijo slovenske šole, ker se ne moremo zahtevati, da po stoletnem raznarodovanju in zatiranju ljudstvo zahteva svoje pravice, to ljudstvo, ki je prepričano zaradi vsakodnevnega propagande, da so te zahteve protitalijanske in nezakonite.

e) Če drugi vatikanski koncil prepoveduje cerkvi, da se vmešava v politično življenje, pa hkrati zahteva od nje obvezo, da se bo borila proti vsakršni krivici in proti vsakršnemu prekršku človeškega dostojanstva. Cerkev se noče več ukvarjati samo z nabožnimi zadevami, ker je zakristijsko krščanstvo preživelo in ker nas krivica na zemlji ne približuje nebesom.

Govor predsednika društva «I. Trinko»

Za duhovnikom Cenčičem je spregovoril pokrajinski svetovalec PSI Marko Waltritsch ki je najprej govoril o pomanjkljivi zakonodaji glede zaščite slovenske narodnostne skupnosti in potem nadaljeval:

»Razen fašistov so vse politične stranke priznale pravice slovenske manjšine v naši deželi. V podkrepitve te misli naj omenim samo resolucije, ki so jih odobrile tržaška občina in pokrajina ter goriška občina. Podobno resolucijo bo v prihodnjih dneh odobrila tudi goriška pokrajinski svet. V njej izraža in podpira naše zahteve. Zahtevamo, da temu sledijo dejstva, in da bodo naše zahteve uzakonjene v okviru republiške ustave.

Govorimo o vzajemnosti. To nas na splošno ne zanima. Hočemo pa, da ravnajo z nami v mejah italijanske republike tako kot ravnajo s Francozi v Val d'Aosti ter z Nemci v Poadižju. Zahtevamo iste pravice, kot jih imajo italijansko govoreči državljani.

Predsednik društva «Ivan Trinko» Izidor Predan pa je dejal:

Čeprav je namen naše delegacije, zaprositi vas, da posredujete pri predsedniku ministrskega sveta posl. Emiliju Colombu, da bi čimprej sprejel delegacijo podpisnikov poslanice, ki smo mu jo poslali pred mnogimi meseci, menim, da bi bilo koristno, če bi vam še enkrat predložili nekaj problemov, ki tarejo Slovence v videmski pokrajini.

10. Oktobra 1969 ste prav v tej palači sprejeli enotno delegacijo predstavnikov Slovencev v videmski pokrajini. Ob tisti priložnosti smo vam izročili dokument, v katerem so bile navedene točne in konkretne zahteve o pravicah, ki nam jih

DEŽELNI POSLANCI SOCIALISTIČNE STRANKE PROLETARSKA ENOTNOSTI

Predložili osnutek za poučevanje slovenskega jezika na italijanskih šolah

Dežela Furlanija-Juljska krajina mora s spoznavanjem latinskega in slovanskega sveta opravljati vlogo mostu in pogoj za takšno politiko je, da naše prebivalstvo pozna slovanske jezike. Beneška Slovenija in Kanalska dolina zaupno čakata na priznanje svojih pravic

Deželni poslanci Rizzi, Bettoli in De Cecco, ki pripadajo italijanski socialistični stranki proletarske enotnosti, so predložili predsedniku deželne sveta Ribeziju zakonski osnutek, v katerem zahtevajo, »naj deželna uprava izplačuje občinskim upravam ali konzorcijem občinskih uprav prispevke v višini 95 odstotkov celotnih stroškov za prirejanje neobveznih izvenšolskih tečajev poučevanja slovenskega jezika v drugem razdobju osnovne šole«.

V Trstu, Gorici in slovenskih vaseh teh dveh pokrajin imajo že slovenske šole, teh pa nimamo pri nas v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini, čeravno živimo na jezikovno strnjemem ozemlju in nam kot

nacionalni manjšini po vsej pravici pripadajo. S poučevanjem slovenskega jezika na osnovnih šolah pa se ne bi naučili samo naši malčki svojega materinega jezika, ampak bi se tudi italijanski šolarji seznanili s slovensko kulturo.

Predlog zakonskega osnutka je sestavljen iz osem členov. Poleg prvega, ki smo ga navedli v začetku, svetovalci navajajo, da mora naša dežela s spoznavanjem latinskega in slovanskega sveta opravljati vlogo mostu; pogoj za takšno politiko pa je, da naše prebivalstvo pozna slovanske jezike.

»Na področju videmske pokrajine — je zapisano v o-

»Prosim, prečastiti! Ekszellenca prefekt vas čaka«.

Martin Čedermac je vstopil.

Za trenutek je obstal za vrati, pogled mu je splaval po prostorni, nekam prazni sobi, z veliko pisalno mizo ob zadnji steni. Stojala z leksikoni in s spisi, v zeleni posodi bujna aspidistra, velika, čez polovico stene segajoča podoba človeka z jeznim izrazom na ustnicala in ostrim pogledom. Prefekt je sedel tik pred njo; bila je kot ozadje, s katerim se je zlival v svoji črni uniformi.

Mlad, širok obraz olivne polti in črnih, gladko počesanih, svetlikajočih se las. Po naravi ljubeznive oči so se mu silile v strogost; tudi uradni togi izraz obraza je bil malce narejen. Vse na njem je kazalo na prirojeno uglašenost meščana, ki je zavzel odlično mesto.

Gospod Martin se je pogreznil v nizek usnjen naslanjač ob pisalni mizi.

Gledala sta se nekaj trenutkov, kakor da se do konca presojata, nato sta se oba hkrati nasmehnili.

»Prečastiti, zdite se mi tako znani. Ali se nisva nekoč že videla?«.

Da, Čedermac ga je na videz poznal že od prej. Ni si tajil, da mu je na pogled vzbujal simpatijo in zaupanje. V trenutku mu je na pogled vzbujal simpatijo in zaupanje, a obenem ga je razorožilo.

»Da, ekszellenca«, je odgovoril. »Ob blagoslovitvi občinskega vodovoda...«.

»Da, res! Nisem se motil. Za obraze imam dober spomin, le za imena... Posebno za vaša imena... Kaj pravijo ljudje? Ali so zadovoljni?«.

»Vodovod je velik blagoslov za naš okraj«.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

22

Kako je bil že rekel donu Jeremiji? Od Poncija do Pilata! Hotel je vedeti, kako je z njim, da se v nočeh ne bo zaman plašil iz sanj. Ni ga bilo strah razgovora, ki ga je čakal, četudi naj bi bil v bistvu še tako oster in naj bi se dotikal še tako kočljivih vprašanj. Kresanje besed in misli je prijetno, razburljivo, kakor da bi sedel za igralno mizo. Zavedal se je: biti mora od sile miren, do kraja previden, da ne zleti v kako nastavljen past. Morda mu bo vsak trenutek sproti vdahnil pravo besedo. Vprašanja se ne bo smel dotakniti s cerkvenega stališča, da ne naleti na popolno nerazumevanje in odpor. Zadevo mora slikati kot nevarno za državo; tako bo najlažje odbijal napade...

Pretekla je ura... Da bi premagal nemir, ki se ga je loteval vedno huje, se je zagledal v okno. Za zaprto šipo se je mučila muha in brenčel zaman iskala izhoda. Rada bi živela. Zaverovan v njen boj se je nehoti spomnil besed iz nekega govora pred leti: »Vi ste stenice, ki ste se naselile v naši hiši...«. Besede so ga bile zapekle, nikoli več mu ne pojdejo iz spomina. Bredke nasmeh mu je skrivil ustnice. V tem trenutku se mu je zazdelo vse prizadevanje jalovo do obupa... Najrajši bi bil na mestu odšel...

V naslednjem trenutku je vstopil sluga.

za naše mlade bralce

FRAN MILČINSKI

Laž in njen ženin

Zgodilo se je, Laž se je neke večer preobjedla, ponoči ni mogla spati, pa je premišljevala, kako grdo je pokvarjen svet, da ji že noče več vsega verjeti odkraja; premišljevala je in je prišla slednjič do tega konca in sklepa, da se bo omožila. Omožena ženska — tako je modrovala — ima vendarle več veljave pri ljudeh kakor samica.

Laž se je torej ozirala po ženinu. In res, iztaknila je moža, ta ji je bil posebno všeč, ker je imel lasuljo, umetne zobe in lepo kratke noge kakor ona. Ime mu je bilo Prilažič in hitro sta bila bot, da mu je najprej prestati izkušnjo, potem pa bodi poroka.

Laž gre in stopi v krčmo, tam so sedeli kmetje pri polnem boku in tarnali o slabih časih. Laž sede za mizo, naroči si vina in kruha pa jo vprašajo kmetje: «Mati, od daleč prihajate, kaj je novega po svetu?».

Laž odgovori: «Kaj bo novega? Nič posebnega! Le kokoš sem videla čudo veliko, z eno nogo je stala pod Griptovci, z drugo nogo pod Gorjanci in je pila vodo iz Save».

Kmetje so zabučali v smeh in kričali vprek: «To je laž, kosmata laž!» - Laž je bila jezna, pozabila je plačati in je odšla.

Za njo pride, kakor sta se bila zmenila, v isto krčmo Prilažič. Pil je svojo merico pa še njega vprašajo po novicah.

«Drugega ne vem», je rekel, «jajce sem videl, bilo je tako veliko kakor hiša, devet kovačev ga je z dleti odpiralo, vsi deželi ga bo dosti za cvrtje».

Kmetje staknejo glave vkupe in reko: «Nemara je to jajce zlegla ona kokoš, ki je o nji pravila ženska». In vprašali so Prilažiča, ali ni videl tudi kokoši, ki je zlegla to jajce. Prilažič je odgovoril, da ne, — kmetje pa so modro pokimali z glavo in mu povedali: «Kokoš, ki je zlegla to jajce, je čuda velika; z eno nogo stoji pod Griptovci, z drugo pod Gorjanci in pije vodo iz Save». Pa so vse verjeli.

Pride Laž na svoji poti v drugo krčmo. Tudi tu se zgodi, da jo vprašajo po novicah.

«Kaj bo novega», je odgovorila, «nič posebnega! Zelnato glavo sem videla, tako je bila velika, da so tesači po lestvicah plezali nanjo».

«Lažeš», so rekli kmetje, «takih debelih laži ne bomo poslušali; glej, da se nam izgubiš izpred oči!». Laž se je užaljena dvignila in je odšla. Od gole jeze je še maseljc s seboj odnesla in kozarec.

Kmalu za njo pride v krčmo Prilažič. Tudi njega poračajo, kaj je novega.

Prilažič malo pomisli in pove: «Poročilo sem videl, možje, bogve katerega zelišča je bilo! To pero je bilo tako veliko, da je pet vozov stalo pod njim».

Kmetje se spogledajo in e-

den reče: «Bilo je zelnato pero».

«Ne vem», odgovori Prilažič, «za zelnato bi bilo nemara preveliko!».

«Zelnato je bilo, zelnato», silijo kmetje, «mi to dobro vemo, nič novega nam nisi povedal, o tem zelju smo že čuli!».

Prilažič je prosil zamere, da jim ni mogel z boljšo novico postreči, in se je poslovil. Kmetje pa so vse verjeli.

Laž je prišla še v tretjo krčmo. Tudi tukaj hote vedeti, kaj je kaj novega po božjem svetu, in Laž jim pove, da je videla goreti morje; sto oralov ga je zgorelo noter do tal. — Ti kmetje pa so bili vroče krvi in kar koj so se razveneli. «Kaj, s takimi lažmi bi nas imela za norce?», so rekli. «Počakaj no, mi ti pokažemo!» in prišla sta jo dva pod pazduho, tretji je pomagal z nogo in že je frčala uboga Laž čez prag na cesto.

Kmetje se niso še pomirili, pa pride mednje Prilažič. Vljudo jim vošči dober dan, sede, potem jih pa vpraša, kaj jih je tako razburilo. Kmetje mu hite povedati,

kako jim je zanikrna ženščina hotela natvesti goreče morje, pa so ji koj pokazali, pri čem so laži.

Prilažič jim prihrdi in jih pohvali, trčili so s kozarci in pili in potem jim je povedal, kaj je srečal na cesti: dolgo, dolgo vrsto težkih pariških voz, vsi so bili visoko obloženi s pečenimi ribami; kaj menijo, od kod so bile ribe?

Kmetje so pomislili in nazadnje uganili: «Nemara je pa ženska le govorila resnico, da je gorelo morje».

«Kako bo morje gorelo», je ugovarjal Prilažič, «ko je mokro!».

A kmetje so se zopet razveneli. «Od kod pa so bili vozovi pečenih rib, kaj, če ne iz gorečega morja?», so kričali in, ker je Prilažič le majal glavo, so ga v svoji togoti na eno, dve vrgli na plan.

Prilažič se je ročno pobral in je hitel za Lažjo. Konec vasi ga je čakala in smejoč se sta si segla v roko; izkušnja je bila prestana!

In gospodična Laž in gospod Prilažič sta se poročila, živela sta srečno in ugledno in sta imela mnogo, mnogo, mnogo otrok.

Afriška razsodba

Aleksander Makedonski je nekoč prispel v neko daljno bogato afriško deželo. Prebivalci so mu prišli nasproti s skodelicami, polnimi zlatih sadežev. «Samij jejte te sadeže!», je dejal Aleksander: «Nisem prišel ogledovat vaših bogastev, marveč zato, da bi se od vaših običajev česa naučil». Popeljali so ga na trg, kjer je kralj razsojal.

Prav tedaj je stopil pred kralja meščan in spregovoril: «Kupil sem, o kralj, od tega moža vrečo plev in v njej sem našel znaten zaklad. Pleve so moje, zaklad pa ne; toda ta mož ga noče vzeti nazaj. Prigovori mu, o kralj; kajti njegov je».

Njegov nasprotnik, prav tako tamkajšnji meščan, je odgovoril: «Bojiš se, da bi po krivici nekaj obdržal; jaz pa naj bi se ne bal, po krivici nekaj vzeti. Prodal sem ti vrečo z vsem, kar je bilo v njej; obdrži si torej svoje. Prepričaj ga, o kralj!».

Kralj je povprašal prvega, ali ima sina. Odgovoril je: ali ima hčerko, in odgovor je bil: «Da». Povprašal je drugega, bil: «Da». «Dobro!», je razsodil kralj. «Oba sta poštena moža; poročita svoja otroka med seboj in jima dajta za poročno darilo najdeni zaklad - to je moja razsodba».

Aleksander je osupnil, ko je čul to odločitev. «Mar nisem pravilno razsodil, da si tako presenečen?» je vprašal kralj.

«Že res», je odgovoril Aleksander, «toda v moji deželi bi sodili drugače». - In

kako?», je vprašal afriški kralj. «Obe stranki bi zgubili glavo», je rekel Aleksander, «zaklad pa bi zapadel kralju».

Tedaj je plosnil kralj z rokama in dejal: «Ali pri vas še sije sonce, ali še rosi dež z neba!» Aleksander je odgovoril: «Da». - Rekel je kralj dalje: «Potem je tako nemara zavoljo nedolžnih živali, ki žive v vaši deželi; kajti takim ljudem ne bi smelo sijati sonce, ne bi jim smel rositi dež!».

Pozno kesianje

Stari Tinčkov Tine je stal na pragu svoje hiše. V rokah je držal pismo in se v zadregi praskal za ušesi. Ko pa je zagledal na cesti sosedovo Minko, si je oddahnil in jo poklical:

«Minka, pridi no sem! Preberi mi to pismo!».

Minka je stopila bliže in se začudila:

«Kaj ali ne znate brati?».

«Ne, ne znam!» je odgovoril Tine.

«Ali niste hodili v šolo?» se je Minka še bolj začudila.

«Hodil in ne hodil!» je vzklilnil Tine. «V prvi razred celo dve leti! A obe leti sem samo nagajal, nič se nisem učil in še druge hujškal, naj puste šolo in gredo raje pohajati. No, potem me je dal oče bogatemu kmetu v sosedno vas za pastirja. Doma nas je bilo preveč otrok, skleda pa premajhna za vse. Moj gospodar je bil veljaven mož. V šolo me ni pošiljal. Za opomine se ni menil. «Meni je treba pastirja, ne pa učenjaka», je vpil in se hodil prepirat v šolo. To mi je bilo všeč. Zdelo se mi je imenitno. Mislil sem, da sem nekaj posebnega, ker se mi ni treba učiti. Mislil sem, da učitelj iz same hudobije muči otroke z učenjem. Šele kasneje, ko je bilo že prepozno, sem spoznal, da je učitelj otrokom prijatelj, ki bi rad, da bi se otroci kar največ naučili sebi in drugim ljudem v korist. Tako je, vidiš, Minka, bilo z menoj!».

Minka je molče poslušala in zardela do las. Kajti spomnila se je, kako je prav tisti dan nagajala v šoli, motila pouk in jezila učiteljico. Rekla pa ni nič, ampak je Tinetu hitro prebrala pismo.

Zakaj je ostal volk brez kože

Zgodilo se je, da je car zveri - tiger - nevarno zbolel. Ležal je v svojem brlogu in tako glasno stokal, da si je zajec na drugem koncu gozda v strahu s tačkami zatiskal dolga ušesa.

Zaman so zveri iskale za svojega vladarja zdravila. Od dne do dne se je tiger počutil slabše.

In tedaj je prvi vladarjev minister - volk - razglasil vsem zverem, naj se pridejo posloviti od vladarja gozdov in gora.

Ves dan so se v tigrovem brlogu gnetle zveri. Nizko so se klanjale svojemu carju in mu želele, da bi čimprej ozdravel.

Proti večeru se je pokazalo, da so obiskale tigre vse zveri, razen ene. Samo rjava lisica ni bila prišla obiskat carja. Volk pa je že zdavnaj kupal jezo na lisico, ker se mu je venomer posmehovala in trdila, da je prvi minister čudovito podoben čisto navadnemu psu.

In ko je volk zvedel, da lisica ni prišla obiskat tigre, je stopil v brlog k umirajočemu carju in rekel:

«Veliki in grozni car! Vsi podložniki so že stali ob tvoji postelji in ti želeli sreče in ozdravljenja. Samo ena zver je pozabila na svojo dolžnost in te ni hotela obiskati».

«Kdo je to?» je zarjul tiger. «Imenuj mi ime tega malopridneža!».

«To je lisica, o pravični car! Za takšen zločin zasluži kazen!».

«Če je tako, jo pa poišči in raztrgaj na drobne koše!» je zatulil tiger.

Vzradošeni volk je planil iz brloga in stekel naravnost na rob gozda, kjer je živela lisica.

Lisica pa je ves čas ležala v grmovju pred vrati brloga in poslušala, kaj je govoril o njej Sivec. Ko se je volk skril za drevesi, je lisica stopila v brlog in spoštljivo pozdravila bolnega carja.

«Kdo ti je dovolil vstopiti?» je zarjul tiger. «Kako si si drznila, da mi do tega trenutka nisi zaželela ozdravljenja in dolgoletne sreče?».

Lisica je padla na tla pred tigra, razšopirila svoj rjav rep in spregovorila s sladkim glasom:

«Čuj, veliki car, zakaj prihaja tvoja dekla tako pozno. Vse zveri so že prišle k tvoji postelji in te pozdravile. Nobena izmed njih pa ti ni prinesla učinkovitega zdravila, niti pomislila na to, kako bi ti olajšala bolečine».

«Prav praviš!» je dejal tiger. «Nobena izmed njih ni povedala, kako bi ozdravel in si opomogel».

Lisica pa je nadaljevala:

«Vpraševati po zdravju ni težko, toda od tega še nihče ni ozdravel. Noč in dan sem razmišljala, kako bi ti podaljšala življenje. Potovala sem po vseh deželah, da bi zvedela, s kakšnim zdravilom bi bilo moč pregnati tvojo bolezen. Zato tudi prihajam tako pozno k tebi, o veliki car».

Ko je tiger zaslišal te besede, se je razveselil in vzklilnil:

«Koi kšna sreča, da volk še ni polnil mojega ukaza! Daj mi čimprej svoje zdra-

vilo in če mi bo pomagalo, postaneš moj prvi minister».

Lisica pa je rekla:

«Prepotovala sem deset držav, preden sem prišla do znamenitega in dijskega zdravnika. Vprašala sem ga: kaj je treba storiti, da bo moj vladar, strah gozdov in gora, spet zdrav in srečen. In znameniti zdravnik mi je odgovoril: tiger naj prespi deset noči na volčji koži, pa bo spet zdrav».

Tako je rekla lisica, se ponižno priklonila carju zveri in zapustila brlog.

Tiger je neutegoma ukazal ujeti volka in potegniti kožo z njega.

Potem se je zleknil na volčjo kožo in čakal na ozdravljenje.

Lisica pa je medtem pobrala šila in kopita in se preselila v sosedni gozd.

Deset dni in noči je preležal tiger na volčji koži, ozdravel pa vendar ni. Tedaj je car zveri spoznal, da ga je rjava lisica potegnila za nos, toda bilo je že prepozno: naj so lisico že tako iskali, našli je niso.

Volku pa se je zgodilo prav, da so potegnili kožo z njega: kdor hoče raztrgati druge, ostane čisto sam brez kože.

K svojcem

Poreden deček je ukradel vrabčevki jajce in ga skrivaj položil v gnezdo strnadki. Ptica tega še opazila ni. Mirno je sedla na jajca, da bi se čimprej izvalili mladiči. Kmalu so se res izvalili ter začeli odpirati lačne kljune. Strnadka jim je komaj sproti nanosila hrane.

Nekega dne pa se je začudila: mladiči so postajali na prsih lepo žolti, le eden — tisti z rjavo glavo — je bil vsak dan manj podoben strnadom.

Njeni mladiči so se začeli oglašati: «Ti, ti!», tuji mladiček pa: «Čiv - živ!».

«To je vendar vrabec!» je spoznala strnadka. «Nekdo mi je podtaknil tuje jajce v gnezdo».

Strnadki se je goli revček smilil. Ni ga zapodila, temveč počakala, da mu zraste perje. Ko je že znal leteti, mu je dejala: «Ti nisi naš in moraš k svojim!».

«Kam pa naj grem? Kje so moji?» je začivkal vrabček.

«Spotoma vprašuj! Kjer ti bodo odgovorili: 'Čiv-živ', tam so tvoji».

Vrabček in odletel iz gnezda in priletel v bližino vasi na staro drevo. V duplu je nekaj zafotografiral.

«Ali ste moji tu?» je vprašal vrabček.

«Kra!» se je iz dupla jezno zadržala kavka.

«Ne, tu ni mojih!» je pomislil vrabček in odfrčal na bližnji kokošnjak.

«Čiv - živ!» je začivkal in nastavljal uho.

«Kokodak» in «kikiriki» je zaslišal iz kokošnjaka.

«Tudi tu ni mojih!» je dejal vrabček in odletel na golobnjak.

«Gru, gru gru!» se je oglašilo iz golobnjaka.

Vrabček se je spustil na dvorišče.

«Ga, ga ga,» je zavpil nekdo in velikanska bela ptica je z odprtim kljunom stekla proti njemu.

«To že ni moj sorodnik!» je pomislil vrabec in odletel čez plot, kar so ga nesle perutničke.

Pribežal je na vrt in se ustavil na grmičku. Tu pa bi bil skoraj skoprnol od groze. Proti njemu se je plazila črna nošast. Pokazala je zobe in rekla: «Mijav!».

«Ta tudi ni pravi!» je začivkal vrabček in odletel.

Ves prestrašen se je ustavil na kozolcu. Zaril se je v seno, da bi si oddahnil.

«Čiv-živ!» je žalostno zajokalo.

Zdajci pa je okrog njega zašumelo in od vseh strani začivkalo in zapelo: «Čiv-živ, čiv-živ!».

To pa so moji! je zavriskal in se pridružil bratcem in sestricam.

Sprejeli so ga medse in takoj jim je moral povedati zgodbo svojega življenja.

Veter razgrajajč

Veter razgrajajč, veter pometač, brez metle pometa, sproti spet razmeta.

V drevju završi, preko streh buči, v hišo naglo butne, vrata zaloputne.

Na gredice plane, drobno cvetje zmane, preko polja gre, zlato klasje tre.